

LASILAS JA MÄDAPEAL

... ning olematagi just kõrge tamme tõust ehk vähe tõusta küll — kuid tõusta oma jõust.

7 augustil, kahe pika aastakümne järel tulid taas kokku Mädapea ja Lasila kooli endised õpetajad ja õpilased. Tänavu sai Mädapea kool 120-aastaseks.

Eestimaal koolide algus ulatub üldse kaugesse minevikku. Juba XVII saj. lõpul rajati Eestimaal koolisüsteem. Fõhjasõja jooksul see küll hävis, kuid 1729. aastal tehti Eestimaal siiski kodused lasteloetamised sunduslikuks. Kuigi 1765. aastal võeti Liivimaa maapäeval vastu otsus köstri- ja koolide võrgu laiendamiseks ja mõisa- e. vallakoolide asutamiseks, avaldasid mõisnikud vastuseisu. Vaatamata sellele koolide arv kasvas, ehkki õppe- ja majanduslik olukord oli viletsal järjel.

Olukord muutus XIX sajandi algul, kui 1804. aastal Tartu Ülikooli juurde loodud koolikomisjon taotles konsistooriumi ja rüütelkonna vastuseisust hoolimata visalt uuendusi. XIX sajandi 60-ndail aastail kutsus aga üldine ühiskondlik elavnemine esile senisest suurema aktiivsuse ja algatusjulguse ka rahvuslikus kultuurielus. Oluline osa oli siin täita nii koolmeistritel kui ka kohalikel rahvaalgustajatel. Eesti rahvakool tegi edusamme, süvenes rahvuslik liikumine, selle mõtted ja algatused kandusid

rahvasse ning virgutasid teda aktiivsele tegevusele.

Nii sai ka Rakvere vallas Jär- tu külas 1869. a. alguse Mäda- pea kool, kus 1922. aastani said koolitarkust Mädapea, Vasivere, Kurgvere, Jär- tu, ka Lasila talu- rahva lapsed.

1922. aastast kuni kooli likvi- deerimiseni 1965. aasta kevadel asus kool Mädapea mõisas. Mä- dapea kooli ajalugu on selgeks saanud tänu endistele eakatele õpetajatele Erna Lõunile ja Hele- ne Tammikule.

Lasila kooli ajalugu vajab veel pisut täpsustamist. Nüüdsest on selge, et Lasila kool on vanem kui 120 aastat. Meie muinsus- kaitseuringud ei ole veel nii kaugesse aega jõudnud, sellepär- rast võtab Lasila kooli asutamise- aasta kindlakstegemine natuke aega.

Suure töö tegi eelnevalt kooli- de kokkutulekuid korraldades ära Lasila Muinsuskaitse Selts, kes on oma südameasjaks teinud kohalike kultuuri- ja ajaloomä- lestiste kindlakstegemise ja kaits- mise. Eriti abivalmid ja suure töö tegijad olid seekord Lilli Kar- rik, Einar Vent, Alma Niit ja õpetaja Tiidenberg. Oma mälestu- si jagas Erich Kaljurand.

Kui 27. augustil nii Lasilas kui ka Mädapeal tõusis vardasse si- nimustvalge rahvuslipp — esma- kordselt pikkade aastate järel — ja rahvas seejuures veel «Eesti lippu» laulis, siis mõtlesin, et annaks Jumal oma rahvuslikes püüdlustes ikka üksteise toeta-

mise tahet.

Suureks kordaminekuks pean ka mälestuskivide paigaldamist ja avamist 27. augustil endiste koolide asupaikades Lasila ja iid- ses Jär- tu külas. Nii Lasila kui ka Mädapea kooli seinal avati lisaks ka mälestustahvlid.

Sai mõnusal endisi aegu mee- nutada, õpetajaile lilli kinkida, sai peos hoida kooliõpikuid XIX sajandist ja XX sajandi I poolst (Johannes Tuki isiklikust ko- gust), sai jalga keerutada.

Hea ja soe oli üle pika aja jälle üksteise kõrval olla — mis sellest, et aeg teeb oma töö.

Vana kool andis kõigile meile järgnevaiks päeviks uue tunde, uue usu. Midagi tuleb, midagi läheb, midagi jääb...

Aitäh kõigile! Suur aitäh en- distele õpilastele, õpetajatele, kes mälestusi jagasid ja ikka oma endist kooli kalliks peavad. Suur aitäh Lasila muinsuskaitse seltsi tublidele meeste-naistele! Suur aitäh kodu-uurijale Richard Tammikule, kes arhiivides käies ajalugu selgeks seadis ja kes kõigest väga huvitavalt ka Jär- tu kooli mälestuskivi juures pa- jatas! Suur aitäh «Energia» kol- hoosi esimehele Jüri Sillale, kes oli mälestuskivide mõtte algataja ja idee elluviija. Suur aitäh Si- nule, Helju Liiver, kes Sa endise Mädapea kooli õpetajana kõige selle ettevõtmise ees seisis, orga- niseerisid ja korraldasid, seda nii hästi tegid, et Mädapea kooli endised õpetajad ja õpilased lahkudes kindlalt ütlesid: «Peat- se kohtumiseni viie aasta pä- rast!»

Anne PILIPENKO,
Mädapea kooli õpilane
aastail 1963—1965